

ПОХОДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ СИЛЕНЦІАЛЬНОГО ЕФЕКТУ

Ковтун В.О.

Науковий керівник – д.філол. наук., проф. Швачко С.О.

Сумський державний університет, м. Суми

У лінгвістиці спостерігається тенденція до детального ознайомлення та аналізу невербальних засобів мови. Такий підвищений інтерес зумовлений прагненням науковців детально дослідити феномен невербального спілкування – мовчання. Виникає потреба системного аналізу силенціального ефекту, що корелює з психічним та ментальним станом, емоційним забарвленням мови учасника комунікації.

Актуальність теми зумовлена дослідженням витоків силенціального ефекту та його впливу на становлення літературного дискурсу. В даній галузі активно займалися як вітчизняні, так і зарубіжні науковці (Н.Д. Арутюнова, Т.О. Анохіна, Р.Р. Безугла, Ф.С. Бацевич, А.Д. Белова, Р. Burgess, J. Burgoon, М. Соах, Р. Grice, Н. Nickolson, F. Royatos, V. Salster та інші). **Об'єктом** є силенційний ефект. **Предметом** є його екстеріоризація в англійському художньому дискурсі.

Силенційний ефект виникає у стані емоційної напруженості адресанта, під час запланованих мовленнєвих операцій, які вимагають свідомого контролю за їх реалізацією [1,с.22]. Комунікативне мовчання завжди здійснюється спонтанно, виконуючи функцію індикатора, що сигналізує зміну емоційного стану мовця. За допомогою таких невербальних елементів як міміка, жести, паузація комунікативний акт не закінчується, а набуває нової смислової забарвленості.

Прямі номінації силенціального ефекту представляють англійські слова *silence* та *pause*, а також їх сполучення з іншими словами [2, с. 28]. Забарвлюючи дані маркери мовчання епітетами, зустрічаються в літературному творі словосполучення *thick silence*, *pulsing silence*, *deep silence*, які не тільки регулюють

або емотивно забарвлюють інтенцію, а й виконують різноманітні стилістичні функції і є адекватними орієнтирами інтерактивної людської діяльності.

Семантичне навантаження мовчання має ситуативний характер. Силенціальний ефект імплікує думки автора, відбувається заміна вербальної реакції на цілий ряд невербальних маркерів, що виражають глибинний зміст мовця.

Поетичні твори дуже часто мають силенціальний ефект, адже в такий спосіб дуже ефективно донести читачу емотивну забарвленість та особисті переживання автора. Томас Гуд у вірші «Silence» за допомогою силенціального ефекту зміг передати всю легкість та невимушеність злиття з природою, перебування в стані невагомості: «No voice is hushed – no life treads silently»[3]. Лексема *silently* проводить паралель зі станом умиротворення, спокоєм.

Девід Герберт Лоуренс у своєму вірші використовує полісемантичну лексему *silence-haunted*: «*Since I lost you I am silence-haunted*» [4]. Вона яскраво виражає спустошеність автора та переживання через втрату коханої.

Мовчання як один із невербальних засобів спілкування, має велике значення у сприйнятті навколишнього середовища через людські відчуття. Прагматична мета комунікації досягається за наявності експресивного силенціального ефекту.

1. Анохіна Т. О. Семантизація категорії мовчання в англomовному художньому дискурсі : монографія /Т.О. Анохіна. Вінниця: Видавництво “Нова Книга”, 2008. – 160с.

2. Горбач С. С. Лінгвокогнітивні та комунікативно-прагматичні аспекти силенціального феномену / С. С. Горбач. // Науковий вісник СНУ. – Луцьк:2013. – N 18. – С. 27–30.

3. Hood T. Silence [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://thereaderonline.co.uk/2011/01/31/featured-poem-silence-by-thomas-hood/>

4. Lawrence D.H. Silence [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.poemhunter.com/poem/silence-14/>

Ковтун В.О. Походження поняття силенціального ефекту [Текст] / В.О. Ковтун; наук. рук. С.А. Швачко // Актуальні проблеми розвитку природничих та гуманітарних наук: збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (15 грудня 2016 р.) / відп. ред. доц. Н. В. Коленда. – Луцьк, вид-во: Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, - 2016. –С. 312-314.